

Sygn. akt III AUa 504/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 czerwca 2012 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu Wydział III

Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Kazimierz Josiak
Sędziowie:	SSA Danuta Rychlik-Dobrowolska SSA Stanisława Kubica (spr.)
Protokolant:	Magdalena Krucka

po rozpoznaniu w dniu 21 czerwca 2012 r. we Wrocławiu

sprawy z wniosku J. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o wypłatę emerytury

na skutek apelacji J. K.

od wyroku Sądu Okręgowego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Opolu

z dnia 1 lutego 2012 r. sygn. akt V U 20/12

oddala apelację.

UZASADNIENIE

Wnioskodawczyni J. K. w odwołaniu od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. z dnia 12 października 2011 r. wstrzymującej jej wypłatę świadczenia emerytalnego domagała się jej zmiany w kierunku wznowienia wypłaty świadczenia emerytalnego.

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. wniósł o jego oddalenie z uwagi na brak podstaw prawnych do jego uwzględnienia.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

J. K. urodzona (...) od dnia 1 grudnia 1990 r. do nadal jest zatrudniona w Pierwszym Urzędzie Skarbowym w O. na podstawie umowy o pracę. Decyzją z dnia 27 marca 2009 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. przyznał J. K. prawo do emerytury od dnia 1 marca 2009 r. Kolejnymi decyzjami z dnia 7 sierpnia 2009 r., 29 października 2009

r., 28 stycznia 2010 r., 10 maja 2010 r., 4 sierpnia 2010 r., 17 listopada 2010 r., 9 lutego 2011 r., 29 kwietnia 2011 r., 4 sierpnia 2011 r. organ rentowy na wniosek J. K. doliczył jej do stażu ubezpieczeniowego dalsze okresy ubezpieczenia po przyznaniu prawa do emerytury. Decyzją z dnia 12 października 2011 r. organ rentowy wstrzymał J. K. od dnia 1 października 2011 r. wypłatę emerytury wobec kontynuowania przez nią zatrudnienia u pracodawcy na rzecz, którego wykonywała pracę bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury.

Przy tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy w Opolu Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 1 lutego 2012 r. oddalił odwołanie wnioskodawczyni od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. z dnia 12 października 2011 r. i zasądził od wnioskodawczyni na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. kwotę 60 złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

W uzasadnieniu do wyroku Sąd Okręgowy wskazał, iż treść przepisu art. 103a wskazuje więc z jednej strony, że kontynuowanie zatrudnienia u dotychczasowego pracodawcy nie ma wpływu na nabycie prawa do emerytury, gdyż prawo to powstaje z mocy ustawy po spełnieniu warunków określonych w przepisach, z drugiej jednak strony przesądza o uznaniu, że realizacja tego prawa (polegająca na wypłacie świadczenia) ulega zawieszeniu w razie kontynuowania zatrudnienia po nabyciu prawa do emerytury niezależnie od wysokości uzyskiwanego przychodu ze stosunku pracy. Zgodnie z ugruntowanym poglądem orzecznictwem emerytura jest w założeniu świadczeniem, które zastępuje, a nie uzupełnia wynagrodzenie ze stosunku pracy. Celem wprowadzenia regulacji o jakiej mowa w art. 103a (w tym także w stosunku do tych podmiotów, którzy nabyli już uprawnienia emerytalne i możliwość ich wypłaty z jednoczesnym zachowaniem prawa do zarobku ze stosunku pracy u dotychczasowego pracodawcy) była interwencją państwa na rynku pracy poprzez oczekiwane zwolnienie miejsc pracy. Wprowadzenie rozwiązania miało zachęcać osoby, które nabyły uprawnienia emerytalne do rozwiązania stosunku pracy, a tym samym do definitywnego zwolnienia miejsca pracy dla osób młodszych. Godne podkreślenia pozostaje, że ustawodawca ma prawo wprowadzać, ale także modyfikować zasady zawieszalności świadczeń emerytalno-rentowych mając na uwadze aspekty społeczno-ekonomiczne, w tym aktualne tendencje na rynku pracy, a więc stopę i strukturę pogłębiającego się bezrobocia, co nie narusza wyrażonej w art. 2 Konstytucji RP zasady demokratycznego państwa prawa urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej. Podobna racja kierowała ustawodawcą wprowadzającym w życie obecnie brzmiący art. 103a ustawy emerytalno-rentowej. Jak bowiem wynika z uzasadnienia projektu ustawy z dnia 16.12.2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych..., rozwiązanie wprowadzone od dnia 8.01.2009 r. przepisami ustawy z dnia 21.11.2008 r. o emeryturach kapitałowych, pozwalające na jednoczesne pobieranie wynagrodzenia ze stosunku pracy oraz wypłaty emerytury stało się konsekwencją realizacji programu solidarność pokoleń - działania dla zwiększenia aktywności zawodowej osób po 50-tym roku życia i oznaczało usunięcie jednej z barier aktywności zawodowej osób po 50 roku życia. Jak wskazano jednak rozwiązanie to stało się zbyt daleko idące. Istotnie w warunkach kryzysu gospodarczego gwałtownie spada liczba miejsc pracy co wymaga podjęcia działań zmierzających do odzyskania miejsc pracy, które obecnie zajmowane są przez emerytów. W dobie kryzysu gospodarczego i spadku dochodów ze składek, rozwiązanie zwiększające równoległe wydatki FUS na emerytury pogłębia deficyt tego funduszu i pośrednio wpływa na wzrost wydatków budżetowych, gdyż zwiększony deficyt FUS wymaga zwiększonej dotacji uzupełniającej z budżetu państwa. Powyższe względy przemawiały dla ustawodawcy za modyfikacją obowiązujących dotychczas w tej kwestii rozwiązań, zaś ich przyjęcie oznacza, że to pracownik i pracodawca solidarnie podejmują decyzję czy pracownik, który legitymuje się prawem do emerytury powinien kontynuować zatrudnienie. Sąd Okręgowy podkreślił, iż art. 67 ust. 1 Konstytucji gwarantuje prawo do zabezpieczenia społecznego. Niemniej prawodawca konstytucyjny pozostawia określenie zakresu i form zabezpieczenia społecznego ustawie zwykłej. Regulacja konstytucyjna – na co zwracał uwagę Trybunał Konstytucyjny w cytowanym powyżej wyroku z 7.02.2006 r. -akcentuje w ten sposób, jeszcze wyraźniej, szeroką swobodę działania pozostawioną parlamentowi w zakresie urzeczywistniania prawa do zabezpieczenia społecznego. Do pracodawcy zatem należy wybór rozwiązań, które uważa za optymalne z punktu widzenia potrzeb obywateli oraz wymogów rozwoju gospodarczego kraju. Ugruntowany w orzecznictwie pogląd jednoznacznie wskazuje, że ograniczenie prawa do uzyskiwania świadczeń emerytalno-rentowych w sytuacji uzyskiwania innych dochodów w tym wynagrodzenia z tytułu pracy jest co do zasady dopuszczalne. Przepisy konstytucyjne nie wykluczają uzależnienia pobierania świadczeń emerytalnych od przerwania lub ograniczenia dotychczasowej działalności zawodowej. Umożliwienie pobierania świadczeń emerytalnych bez

przerwania dotychczasowej działalności zawodowej u dotychczasowego pracodawcy wykracza poza konstytucyjny zakres prawa do zabezpieczania społecznego po osiągnięciu wieku emerytalnego. Należy także podkreślić, że przesłanka zawieszenia prawa do emerytury określona w art. 103a jest w pełni zależna od swobodnego wyboru dokonywanego przez zainteresowanego. Ubezpieczony może zawsze doprowadzać do rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą co umożliwi mu uzyskanie prawa do wypłaty świadczenia emerytalnego. Sąd Okręgowy podkreślił, iż oczywiście bardziej skomplikowany charakter ma ocena treści przepisu art. 103a w zakresie, w jaki dotyczy osób (w tym samej wnioskodawczynie), które w dniu wejścia w życie przepisu nabyły prawo do emerytury pod rządami regulacji prawnych obowiązujących przed wejściem w życie zaskarżonego przepisu. Ingerencja państwa dotyka, zatem ubezpieczonego, który nabył prawo do emerytury (i jej wypłaty) i postanowił nie rozwiązywać stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą. Przedmiotem ingerencji jest wyłącznie prawo do emerytury pobieranej łącznie z wynagrodzeniem u dotychczasowego pracodawcy. Ingerencja ustawodawcy nie polega jednak na zniesieniu nabytego prawa do emerytury ani na zmniejszeniu jego zakresu, ale na wprowadzeniu dodatkowych warunków jego realizacji. Dla ochrony praw emerytalno-rentowych – co niejednokrotnie podkreślał w swoich orzeczeniach – szczególne znaczenie ma zasada wzajemności. Świadczenia emerytalno-rentowe stanowią przedmiot praw podmiotowych, nabytych przez ubezpieczonego w związku z jego własnym udziałem w tworzeniu funduszu ubezpieczeniowego. Warunkiem nabycia praw do świadczeń z ubezpieczenia społecznego jest, bowiem odpowiedni staż pracy, z czym wiąże się fakt opłacania składek przekazywanych na fundusz ubezpieczeniowy. Więż między wkładem pracy pracownika, a gromadzonym funduszem ubezpieczeń społecznych stanowi podstawową przesłankę materialną prawa do świadczeń, a zarazem zasadniczy argument na rzecz ochrony tych praw. Z zasadą wzajemności wiąże się ściśle wymóg zachowania proporcjonalności między wysokością opłacanych składek, a wysokością świadczeń. Zgodnie z orzecznictwem Trybunału Konstytucyjnego zasada proporcjonalności nie wyklucza ograniczania rozpiętości wysokości świadczeń w porównaniu z rozpiętością wysokości zarobków i składek, wysokość świadczeń nie powinna jednak nadmiernie odbiegać od wkładu ubezpieczonego w tworzenie funduszu ubezpieczeń społecznych. Zasada wzajemności uzasadnia ochronę zaufania ubezpieczonych w związku z określonym ryzykiem ubezpieczeniowym, związanym z utratą zdolności do pracy lub powstaniem nadmiernych kosztów utrzymania rodziny. Uzasadnione oczekiwania ubezpieczonego w przypadku ubezpieczenia emerytalnego dotyczą sytuacji, w której nie tylko osiągnął on określony wiek, ale również zaprzestał dotychczasowej działalności zawodowej. W tym kontekście możliwość pobierania świadczeń emerytalnych bez przerwania działalności zawodowej u dotychczasowego pracodawcy stanowi przywilej, który wykracza poza powszechnie przyjmowane pojęcie ubezpieczenia społecznego. Ubezpieczony musi liczyć się z tym, że ustawodawca, prowadząc określoną politykę społeczną, może ograniczyć zakres tego przywileju, kierując się interesem publicznym. W treści odwołania wnioskodawczynie powoływała się na konstytucyjną zasadę praw nabytych. Ta zasada zakazuje arbitralnego znoszenia lub ograniczenia praw podmiotowych przysługujących jednostce lub innym podmiotom prawnym występującym w obrocie prawnym. Ochrona praw nabytych nie oznacza przy tym nienaruszalności praw i nie wyklucza stanowienia regulacji mniej korzystnych. Trybunał Konstytucyjny wielokrotnie podkreślał, że odstępstwo od zasady ochrony praw nabytych jest dopuszczalne, jeżeli przemawiają za tym inne zasady, normy lub wartości konstytucyjne. Ocena zasadności zarzutu naruszenia zasady ochrony praw nabytych wymaga rozważenia na ile oczekiwania uprawnionego, że prawa uznane przez państwo bądź realizowane jest usprawiedliwione. Zasada ochrony praw nabytych chroni, bowiem wyłącznie oczekiwania usprawiedliwione i racjonalne. Istnieją dziedziny życia i sytuacje, w których uprawniony musi liczyć się z tym, że zmiana warunków społecznych lub gospodarczych może wymagać zmian regulacji prawnych, w tym również zmian, które znoszą lub ograniczają dotychczas zagwarantowane prawa podmiotowe.

Apelację od powyższego wyroku wywiodła wnioskodawczynie, która zaskarżając wyrok w całości zarzuciła mu naruszenie prawa materialnego, a to art. 2 i 32 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej poprzez ich niezastosowanie w przedmiotowej sprawie i w konsekwencji nieuwzględnienie, że wydanie decyzji zawieszającej emeryturę przyznanej ubezpieczonej pozostającej w stosunku pracy z pracodawcą niedysponującym pełną swobodą zatrudnienia różnicuje sytuację obywateli będących równymi wobec prawa, a co bezpośrednio wpłynęło na treść zaskarżanego niniejszą apelacją orzeczenia; naruszenie prawa materialnego, a to art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej poprzez jego błędną wykładnię i w konsekwencji uznanie, że zawieszenie wypłaty emerytury przyznanej przed datą wejścia w życie przepisów zmieniających ustawę o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych nie narusza

wywodzącej się z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej zasady praw słusznie nabytych, a co miało bezpośredni wpływ na treść zaskarżanego orzeczenia. Wskazując na powyższe zarzuty wnioskodawczynie wniosła o zmianę zaskarżanego wyroku w całości i uchylenie decyzji organu rentowego z dnia 12 października 2011 r. w całości.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja wnioskodawczynie nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd I instancji przeprowadził w sprawie należyte postępowanie dowodowe, wyprowadził trafne wnioski i wydał wyrok zgodny z obowiązującym stanem prawnym.

Spór w sprawie wymagał rozstrzygnięcia, czy organ rentowy zasadnie zawiesił wypłatę świadczenia emerytalnego wnioskodawczynie, z uwagi na kontynuację zatrudnienia bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy.

Sąd I instancji ustalił, że wnioskodawczynie uzyskała prawo do emerytury od dnia 1 marca 2009 r., na mocy decyzji organu rentowego z dnia 27 marca 2009 r.

Przed nabyciem prawa do świadczenia emerytalnego, do chwili obecnej, wnioskodawczynie pozostaje w stosunku pracy z Pierwszym Urzędem Skarbowym w O. na podstawie umowy o pracę.

Wejście w życie nowego przepisu art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 257, poz. 1726), zgodnie z którym począwszy od dnia 1 października 2011 r. prawo do emerytury przyznanej przed dniem 1 stycznia 2011 r., ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego, stanowi podstawę prawną do zawieszenia prawa do świadczenia emerytalnego. W związku z kontynuacją przez wnioskodawczynię zatrudnienia, zaskarżoną decyzją z dnia 12 października 2011 r., organ rentowy wstrzymał wnioskodawczynie wypłatę emerytury. Stwierdzić należy, że zawieszenie wypłaty świadczenia nastąpiło zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa i brak jest podstaw do uwzględnienia zarzutów apelacji. Ustawodawca bowiem nie różnicuje ubezpieczonych według miejsca i rodzaju ich zatrudnienia, a jedynie odnosi się do samego faktu kontynuacji tego zatrudnienia, bez przerwania go w związku z uzyskaniem prawa do emerytury.

Sąd Apelacyjny odnosząc się do dalszych zarzutów apelacji wskazuje, że zmiana w/w przepisów, a w szczególności przepisu art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w brzmieniu nadanym przez art. 6 ust.2 ustawy o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw, nie jest zmianą niekonstytucyjną.

Trybunał Konstytucyjny bowiem wielokrotnie wyjaśniał, że dyrektywa rozwoju ubezpieczeń społecznych nie wyklucza zmian regulacji prawnych przewidzianych we wcześniejszych ustawach, pod warunkiem zachowania istoty tych uprawnień, przy czym nie zawsze te zmiany muszą iść w kierunku korzystnym dla adresatów (orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 listopada 1995 r. w sprawie K 23/95 oraz z dnia 17 lipca 1996 r. w sprawie K 8/96). Konstytucyjnie chronione prawo wnioskodawczynie do emerytury, nie zostało naruszone w wyniku zmiany przepisów. Wnioskodawczynie ma nadal prawo do pobierania emerytury w przypadku rozwiązania stosunku pracy z obecnym pracodawcą. Tym samym stwierdzić należy, że zaskarżona decyzja o wstrzymaniu wypłaty emerytury od dnia 1 października 2011 r. jest prawidłowa.

Nie ma wątpliwości, iż w niniejszej sprawie zaszyły przesłanki, które uprawniają organ rentowy do zawieszenia wypłaty emerytury wnioskodawczynie. Tym samym zarówno zaskarżona decyzja, jak również orzeczenie Sądu Okręgowego należy uznać za prawidłowe i odpowiadające obowiązującemu prawu.

Sąd Apelacyjny nie znalazł żadnych podstaw do podważenia prawidłowości i zasadności zaskarżonego wyroku, z tego też względu na mocy art. 385 kpc. orzekł o oddaleniu apelacji wnioskodawczynie jako nie zasługującej na uwzględnienie.

R.S.